

## N:o 32.

*Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående upplåtelse af kronomark till Gellivare kommun i Norrbottens län; gifven Stockholms slott den 29 januari 1892.*

Vid afvittrings- och skattlägningsberedning af Gellivare socken i Norrbottens län undantogs till plats för kyrka, kyrkogård, begravningsplats, socknens allmänna hus, kyrko- och marknadsstugor, hållhägnader m. m. vissa, inom Gellivare by belägna och i en af afvittringslandtmätaren G. M. Svalbe upprättad beskrifning närmare angifna områden med en areal af tillhoppa 264 tunnland 30,3 kappland förutom en till jägmästare- och kronojägarebostad afsedd plats om 1 tunnland 16 kappland.

Genom utslag den 31 oktober 1887 angående afvittringen i Gellivare socken förklarade Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län, att berörda, för allmänt behof afsatta platser inom Gellivare bys område, med undantag af den för jägmästare- och kronojägarebostad afsedda plats, finge tills vidare och intilldess annorlunda kunde varda förordnad af Gellivare kommun för dess gemensamma behof af mark vid kyrkoplatsen disponeras mot den afgift, som kunde blifva bestämd.

Med öfverlemnande af en utaf Gellivare socknemän gjord underdånig ansökning, att Kongl. Maj:t täcktes på möjligast lindriga vilkor medgifva Gellivare kommun full eganderätt till den mark, som genom afvittringsutslaget tillsvidare upplåtits åt Gellivare socknemän, anförde Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Norrbottens län i underdånig skrifvelse den 10 september 1888, att denna mark, inom hvilken fölle den så kallade kyrkoplatsen i Gellivare, sedan urminnes tid af Gellivare socknemän och andre, som haft behof af att någon tid vistas i Gellivare kyrkoby, intagits för uppförande derå af socknens allmänna byggnader, de marknadsbesökande handlandenas lokaler, lapparnes kåtor och den bofasta befolkningens kyrkostugor. Någon formlig upplåtelse af marken hade dock icke egt rum, utan här, såsom i många andra orter i lappmarken, hade kronomarken närmast vid och omkring sockenkyrkan af

vederbörande myndigheter såväl som af befolkningen från uråldriga tider ansetts som en allmänning, hvilken i första rummet vore afsedd att användas för det allmännas, men äfven för de enskildes behof af mark i kyrkostaden, hvarest den kyrkliga och kommunala förvaltningen vore förlagd samt tingsrätten utöfvade sin verksamhet och dit gifvetvis handeln och rörelsen inom socknen efter hand i väsentlig mån samlat sig.

Den ifrågavarande marken hade således i sjelfva verket sedan uråldriga tider disponerats för Gellivare sockens räkning. Vid afvittringen hade visserligen marken tillsvidare upplåtits för socknens allmänna behof, men, för att det med upplåtelsen afsedda målet skulle kunna vinnas, kräfdes nu, att en slutlig disposition deraf i laga ordning företoges.

I berörda hänseende hade afvittringsstyresmannen H. V. Boström föreslagit, att marken måtte till Gellivare kommun upplåtas och draga skatt efter  $\frac{7}{14}$  mantal, mot hvilket förslag vederbörande skogstjensteman icke haft något att erinra. Marken vore ock hvarken till sitt läge eller till sin beskaffenhet lämplig att bibehållas för kronans räkning såsom kronopark; hvaremot Gellivare kommun hade stort behof att få såsom sin egendom disponera marken, på hvilken dess nya kyrka, allmänna byggnader med mera vore belägna. Detta behof hade i högst väsentlig grad ökats, sedan jernvägsförbindelse numera öppnats mellan Gellivare kyrkoplats och kusten och en i följd deraf dagligen tilltagande rörelse lockade till allt flera inflyttningar af personer, som ville bosätta sig i kyrkostaden för drifvande af handverk och handel eller i följd af anställning vid grufdriften, jernvägsstationen och dess maskinverkstad m. m. Den ökade rörelse och befolkning, som jernvägen medfört, hade framkallat ett stort behof af bostäder, hvars tillgodoseende förutsatte liflig byggnadsverksamhet, men någon sådan kunde ej uppstå med mindre än att byggnadstomterna kunde förvärfvas under full eganderätt.

På grund häraf föreslog Kongl. Maj:ts befallningshafvande, att de ifrågavarande, vid afvittringen för allmänt behof afsatta områdena, hvilka å en handlingarna bilagd kopia af en utaf C. A. Sjöberg åren 1878—79 upprättad karta öfver Gellivare kyrkoplats vore utmärkta inom figurerna a, b, d, f, g, h och i, måtte öfverlemnas till Gellivare kommun på sådana vilkor, att de kunde förvärfvas under full eganderätt och användas både till plats för socknens allmänna byggnader och till byggnadstomter åt enskilde, som ville der nedsätta sig eller derstädes redan bodde, dock alltid under förutsättning att nödiga platser undantoges för uppförande af för kronan behöfliga byggnader, bland hvilka platser, utom det redan till jägmästare- och kronojägareboställe afsatta, å nyssnämnda karte-kopia med litt. q betecknade område, borde upptagas erforderligt ut-

rymme till länsmansbostad; hvarjemte Kongl. Maj:ts befallningshafvande, som ansåg det lämpligaste sättet, hvarpå kommunen kunde sättas i tillfälle att under eganderätt förvärfva områdena, vara, att desamma såsom hemman under stadgad åborätt upplättes till kommunen med rätt för kommunen att sedermera i laga ordning få hemmanet till skatte omfördt, hemstälde, att, under hvilken form än upplåtelsen medgäfves, Gellivare kommun måtte förpligtas att i fråga om det upplåtna områdets fortsatta bebyggande följa den plan, som kunde blifva därför fastställd, äfvensom att, sedan så stor del af området, som för statens och kommunens allmänna byggnader erfordrades, blifvit afsatt och återstoden fördelats i byggnadstomter, dessa skulle åt enskilde till bebyggande upplätas emot de vilkor, kommunen kunde finna skäligt bestämma, men med företrädesrätt för egare af redan befintliga byggnader att dertill erhålla nödigt tomtutrymme utan högre afgift till kommunen än som i förhållande till hela arealen belöpte sig på den andel, de deraf bekomme.

På grund af nådig remiss har Kongl. Maj:ts och rikets kammarkollegium afgifvit underdånigt utlåtande i detta ärende och dervid öfverlemnadt inhemtadt yttrande från kongl. domänstyrelsen, som, efter att hafva hört vederbörande skogsinspektör, förklarat sig ur skogsväsendets synpunkt icke hafva något att erinra emot det ifrågavarande områdets definitiva upplåtande för angifvet ändamål, derest eganderätten förbehölles kronan och den till jägmästare- och kronojägarebostad afsatta plats blefve orubbad. För egen del har kammarkollegium anfört, bland annat, att kollegium funne det vara af vigt för Gellivare kommun att erhålla eganderätt till så stor del af ifrågavarande områden, som redan blifvit byggd eller vore afsedd att byggas, men att upplåtelse till kommunen med dylik rätt af samtliga områdena, hvilka innefattade den betydliga ytvidden af 264 tunnland 30,3 kappland, likväl icke syntes vara af behofvet påkallad, samt att det dessutom borde tagas i öfvervägande, huruvida icke kronan, med hänsyn till ifrågasatt inlösen till statsverket af Luleå—Gellivare jernväg, hvilken genomlöpte en del af områdena, kunde för sina ändamål finna behöfligt att undantaga någon betydligare del af dem än som erfordrades, derest afsigten vore att vinna plats endast för länsmansbostad och andra dylika byggnader.

Sedan Kongl. Maj:t genom nådigt bref den 2 april 1891 anbefalt Kongl. Maj:ts befallningshafvande att efter föregången utredning föreslå dels det område, som för kronans olika ändamål, med särskildt afseende fästadt derå att kronan kunde blifva egare af Luleå—Gellivare jernväg, borde fortfarande disponeras under kronan, dels ock hvad af marken borde för kommunens räkning afsättas till kyrka, kyrkogård, begraf-

ningsplats, allmänna hus, kyrko- och marknadsstugor samt byggnadstomter för enskilde, har Kongl. Maj:ts befallningshafvande den 24 december nästlidet år afgifvit underdånigt utlåtande i berörda hänseende och dervid öfverlemnadt *dels* inhemtadt yttrande från kongl. jernvägsstyrelsen, som meddelat, att af den ifrågavarande marken borde för den kronan numera tillhöriga Luleå—Gellivare jernväg bibehållas hvad som enligt Kongl. Maj:ts beslut skulle af det bolag, som förut egde berörda jernväg, få tagas i anspråk för jernvägens anläggning, *dels* en af intendenten vid Gellivare-banan uppgjord ritning öfver Gellivare stationsområde upptagande så väl den i jernvägsstyrelsens yttrande afsedda mark, som ock ett område, hvilket ansetts behöfligt för uppförande af en vattenstation vid Wassara elf och framdragande af vattenledning derifrån till blifvande lokomotivstallar, *dels* ock ett af Th. Helleberg år 1888 upprättadt förslag jemte beskrifning till stadsreglering för Gellivare kyrkoby, hvilken plan för platsens bebyggande af Kongl. Maj:ts befallningshafvande faststälts att tillsvidare gälla, för så vidt den sträckte sig öfver områden, som befunno sig under enskild eganderätt.

Med tillkännagifvande att, enligt utredning af afvittringsstyresmannen Boström, hela den för socknens allmänna behof vid afvittringen afsatta marken, inberäknadt den till jägmästare- och kronojägarbostad afsedda platsen, innefattade en areal af 131 hektar 52 ar 99 kvadratmeter samt att af detta område 85 hektar 16 ar 38 kvadratmeter fölle inom och 46 hektar 36 ar 61 kvadratmeter utom den uppgjorda byggnadsplanen, har Kongl. Maj:ts befallningshafvande i berörda underdåniga utlåtande anfört, att af det *utom* planen belägna området hade jernvägsstyrelsen enligt den utaf intendenten lemnade ritningen

	hektar	ar	kvadratmeter
behof af.....	3	79	05
hvarjemte till jägmästarebostad borde afsättas det å kartan derför inmätta området .....	—	48	48
Af återstoden vore beräknadt:			
till hållhägnader, upplag, industriella anläggningar m. m.	24	81	99
„ plats för framtida kyrkostugor och marknadshus .....	10	10	52
„ nya begravningsplatsen .....	5	06	88
„ afloppsdiken .....	—	7	05
„ allmän landsväg.....	—	13	23
„ vägar till diverse ställen .....	—	83	63
„ sommarfähusplats.....	1	05	78
tillsammans	46	36	61.

	hektar	ar	kvadrat- meter
Det inom byggnadsplanen belägna området vore afsedt att användas på följande sätt, nemligen:			
till kyrka och kyrkogård .....	1	64	23
Af de å plankartan uppritade och numrerade kvarteren:			
qvarter n:o			
af 7 till gästgifvaregård m. m. ....	—	58	63
„ 29 „ post- och telegrafstation samt länsmansbostad	—	32	—
„ 30 „ tingshus .....	—	54	—
„ 31 „ lasarett och apotek .....	—	75	65
„ 32 „ komminister- och klockarebostäder .....	—	55	25
„ 18 „ fattighus .....	—	83	62
„ 20 „ skolhus .....	1	05	20
„ „ framtida behof, kvarteren n:is 156—162 samt delar af 33, 147, 155, 163, 145 och 146	6	34	43
„ „ genast behöfliga kyrkostugor och stallar, kvar- teren n:is 10, 12, 14 och 16 samt delar af 8, 9, 11, 13, 15 och 17 .....	9	71	60
„ „ gator och planteringar samt qvarter att be- byggas af enskilde .....	62	81	77
tillsammans	85	16	38.

På grund af den sålunda lemnade utredningen har Kongl. Maj:ts befallningshafvande hemställt, att ifrågavarande områden, om tillsammans 131 hektar 52 ar 99 kvadratmeter, måtte sålunda disponeras, att kronan behölle:

	hektar	ar	kvadrat- meter
för jernvägens och stationens behof .....	3	79	05
till jägmästarebostad .....	—	48	48
„ post- och telegrafstation samt länsmansbostad kvar- teret n:o 29 .....	—	32	—
„ framtida behof qvarteret n:o 156 .....	—	62	72
tillsammans	5	22	25
samt att till Gellivare kommun under full egande- rätt öfverlemnades:			
att afsättas till kommunens allmänna behof .....	63	48	97
„ användas till gator, allmänna platser och enskilda byggnadstomter .....	62	81	77
tillsammans	126	30	74

Med afseende å hvad sålunda förekommit vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att medgifva, att det i Kongl. Maj:ts befallningshafvandes skrifvelse af den 24 sistlidne december omförmälda område om tillhopa 131 hektar 52 ar 99 qvadratmeter, med undantag af plats till jägmästare- och kronojägarebostad, hvartill bör afsättas lika stor areal, som vid afvittringen blifvit för ändamålet förutsatt, eller 74 ar 0,5 qvadratmeter, samt 4 hektar 73 ar 77 qvadratmeter, som böra bibehållas i kronans ego för jernvägens behof samt för post- och telegrafstation med mera, må mot utgörande af den ränta, som belöper på det af afvittringsstyresmannen föreslagna skattetal  $\frac{7}{64}$  mantal, för alltid öfverlätas åt Gellivare kommun, med rätt för kommunen *dels* att å området upplåta mark åt enskilde till bebyggande mot de vilkor, kommunen kan finna skäligt bestämma, dock med iakttagande dervid att de, till hvilka mark för nämnda ändamål af kommunen upplåtes, skola vara skyldige att ställa sig till efterrättelse den plan för områdets bebyggande, som är eller kan varda faststæld, samt att egare af redan å platsen befintliga byggnader skola hafva företrädesrätt att för dem erhålla nödigt tomtutrymme utan högre afgift till kommunen än som i förhållande till hela arealen belöper på den andel de deraf bekomma; *dels ock* att tills vidare och intilless annorlunda kan varda af Kongl. Maj:t bestämdt, disponera för tomterna inflytande försäljningsmedel och tomtören.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kongl. nåd och ynnest städse väl bevågen.

OSCAR.

*F. v. Essen.*

---

*Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans  
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 29  
januari 1892.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,  
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve LEWENHAUPT,  
Statsråden: herr friherre VON OTTER,  
friherre PALMSTIERNA,  
friherre VON ESSEN,  
friherre ÅKERHJELM,  
ÖSTERGREN,  
GROLL,  
WIKBLAD,  
GILLJAM.

---

Departementschefen, statsrådet friherre von Essen föredrog vidare:  
Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i Norrbottens län underdåniga  
skrifvelse den 24 sistlidne december, deri — sedan, med anledning af  
en utaf Gellivare socknemän i underdånighet gjord ansökning, att Kongl.  
Maj:t täcktes på så lindriga vilkor som möjligt medgifva Gellivare kom-  
mun full eganderätt till de områden, hvilka vid afvittringsberedning af  
nämnda socken undantagits till plats för kyrka, kyrkogård, begravnings-

plats, socknens allmänna hus, kyrko- och marknadsstugor, hållhägnader med mera och hvilka områden, enligt en af afvittringslandtmätaren G. M. Svalbe upprättad beskrifning utgjorde tillhopa 264 tunnland 30,3 kappland, utom en till jägmästare- och kronojägarebostad afsedd plats om 1 tunnland 16 kappland, samt genom Kongl. Maj:ts befallningshafvandes utslag den 31 oktober 1887 förklarats skola, med undantag af sistnämnda plats, tillsvidare och intilldess annorlunda kunde varda förordnad, af kommunen för dess gemensamma behof af mark vid kyrkoplatsen disponeras mot den afgift, som kunde blifva bestämd, Kongl. Maj:t genom nådigt bref den 2 april nästlidet år anbefalt Kongl. Maj:ts befallningshafvande att efter föregående utredning föreslå dels det område, som för kronans olika ändamål, med särskildt afseende fästadt derå att kronan kunde blifva egare af Luleå—Gellivare jernväg, borde fortfarande disponeras under kronan, dels ock hvad af marken borde för kommunens räkning afsättas till kyrka, kyrkogård, begravningsplats, allmänna hus, kyrko- och marknadsstugor samt byggnadstomter för enskilde — Kongl. Maj:ts befallningshafvande, som inhemtat yttrande i ämnet från jernvägsstyrelsen, afgifvit förslag i fråga om dispositionen af oförmälda område.

Med anledning af hvad i ärendet förekommit, hemställde statsrådet, att Kongl. Maj:t täcktes i nådig proposition föreslå Riksdagen att medgifva,

att det i Kongl. Maj:ts befallningshafvandes skrifvelse af den 24 sistlidne december oförmälda område om tillhopa 131 hektar 52 ar 99 qvadratmeter, med undantag af plats till jägmästare- och kronojägarebostad, hvartill borde afsättas lika stor areal, som vid afvittringen blifvit för ändamålet förutsatt, eller 74 ar 0,5 qvadratmeter samt 4 hektar 73 ar 77 qvadratmeter, som borde bibehållas i kronans ego för jernvägens behof samt för post- och telegrafstation med mera, finge emot utgörande af den ränta, som belöpte å det af afvittringsstyresmannen föreslagna skattetal,  $\frac{1}{4}$  mantal, för alltid öfverlätas till Gellivare kommun, med rätt för kommunen *dels* att å området upplåta mark åt enskilde till bebyggande mot de vilkor, kommunen kunde finna skäligt bestämma, dock med iakttagande dervid att de, till hvilka mark för nämnda ändamål af kommunen upplåtes, skulle vara skyldige att ställa sig till efterrättelse den plan för områdets bebyggande, som vore eller kunde blifva fastställd, samt att egare af redan å platsen befintliga byggnader skulle hafva företrädesrätt att för dem erhålla nödigt tomtutrymme utan högre afgift till kommunen än som i förhållande till hela arealen belöpte på den andel, de deraf bekomme, *dels ock* att, tillsvidare och intilldess annorlunda kunde



varda af Kongl. Maj:t bestämdt, disponera för tomterna inflytande försäljningsmedel och tomtören.

Hvad statsrådet sålunda hemställt behagade Hans Maj:t Konungen bifalla; och skulle nådig proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse, bilagan — — — vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo  
*G. Louis De Geer.*

---